

ТЮТОРИЪЛ ЗА РАБОТА СЪС СТУДЕНТИ С НАМАЛЕНО ИЛИ ЛИПСВАЩО ЗРЕНИЕ

Неформално, хората с нарушено зрение могат да се разделят на две основни групи: такива, които имат намалено зрение, и такива, които са със значителна или пълна загуба на зрение.

Първите нямат затруднения в приемането на голяма част от зрителната информация, те нямат проблеми с мобилността и дори могат да четат без помощни средства, при определен размер на шрифта. В общия случай тези хора използват очила или увеличители и за тях почти няма информация, която да е недостъпна за усвояване.

Когато, обаче, зрението е силно нарушено или изцяло липсва, информацията се възприема най-вече чрез слуха. Той основно поема функциите за ориентиране, които обикновено се поддържат от очите. Четенето на информация от хартиен или друг носител с печатен или ръкописен текст се замества или с Брайлово писмо, или се извежда на електронен носител. Незрящите добре взаимодействат с компютри, мобилни телефони и други електронни устройства посредством Screen readers (екранни четци).

Екранният четец е софтуер, чиято функция е да докладва съдържанието, намиращо се на екрана, като за тази цел използва речеви синтезатор, който съобщава информацията. Чрез него незрящите потребители могат да взаимодействат с електронните устройства наравно със зрящите.

Студентите с нарушено зрение са като всички други. Имат малки затруднения в учебния процес и могат лесно да ги преодоляват.

По-долу са изброени затрудненията, които един студент с нарушено зрение би могъл да срещне в процеса на своето обучение и някои възможности за тяхното преодоляване.

Участие в лекции:

Както в аудиторна среда, така и по време на онлайн обучение, в общия случай студентите с нарушено зрение нямат проблем с усвояването на материала по време на лекции, т.е. със слушането и воденето на записки по дадената тема.

В аудиторна среда те имат само едно затруднение и то е в случаите, когато преподавателят представя визуално съдържание, като графики, картини, снимки и видеа. В общия случай тази пречка се преодолява лесно, когато преподавателите споделят тази информация в съответния курс в Moodle.

В среда на Виртуална класна стая зрително затруднените студенти могат без проблем да се включват наравно с другите в дискусии/обсъждания. Панелът за управление във ВКС е напълно достъпен с екранен четец, тоест незрящият студент може без проблем да включва или изключва микрофона и камерата си, както и да участва в чата на класната стая.

Но преподавателите, които провеждат онлайн лекции, все пак трябва да имат предвид две основни затруднения на студентите със зрително нарушение.

1. Студентът с нарушено зрение не може по никакъв начин да кореспондира със споделеното съдържание в екрана на виртуалната класна стая, без значение дали то е презентация или обикновен текст. В такива случаи преподавателите могат да предоставят по друг начин съответните файлове или източници (ако се споделя URL). Ако съдържанието е качено в курса в Moodle, студентът сам ще го открие и отвори при нужда.

2. Възможно е студентът с нарушено зрение да не може да реагира толкова бързо, колкото зрящите си колеги. Зрящите студенти използват мишката, за да активират определен бутон, като този за пускането и заглушаването на микрофона. Студентът с нарушено зрение трябва да навигира

посредством клавиши до съответния бутон и след това да го активира. Отнема още повече време, ако студентът извършва в този момент друга дейност, например – да решава упражнение. Ако такъв студент не се отзове на време, когато е повикан, преподавателят просто трябва да знае, че ще получи отговор, но с известно закъснение. Разбира се, такива случаи не са чести и закъсненията не са повече от 10-20 секунди, но са възможни и е хубаво да се имат предвид.

Учебни материали

Материали, предоставени на хартиен носител, не могат да бъдат използвани от студентите с нарушено зрение, с изключение на случаите, когато е налице малка, незначителна загуба на зрението. Тези студенти могат да четат печатен текст посредством увеличител.

Студентите със значителна загуба на зрение или с т. нар нулево зрение НЕ могат да използват материали на хартиен носител, но нямат проблеми при усвояването на информация от документи в MS Word и други текстови формати, с изключение на PDF документите. При тях често се случва екранните четци да не могат да визуализират и съответно – да докладват съдържанието. Документите в PDF могат да се конвертират в друг текстов формат, без значение дали .DOC, .DOCX, .RTF или .TXT.

Екранните четци могат да предадат текстовото съдържание от PPT презентациите. Има софтуери, които могат да извличат съдържанието от изображения, но те невинаги функционират добре. Видеоматериалите без добавено аудиоописание са напълно недостъпни.

При наличие на изображения или видеосъдържание е хубаво да има описание, като преподавателят може да го предаде устно или пък да бъде приложено като текст към съответния материал.

Упражнения и задания

Когато преподавателите дават изпитни задачи, например за текущ контрол, в аудиторна среда, е желателно незрящите студенти да ги получават в електронен вариант, например – в MS Word.

Когато трябва да се изпълняват упражнения, задания, които са в системата Moodle, е възможно зрително затруднените да не могат да ги изпълнят, тъй като невинаги са в достъпна форма. Най-лесният вариант отново е да се предоставят в Word или други текстови формати.

При текущ контрол или изпит чрез тест в Moodle е възможно незрящият студент да не може да попълни някои видове текстови полета. Освен това се нуждае от повече от предвиденото от Вас време, тъй като поради спецификата на навигиране в системата и ползването на говорещия софтуер, се получават забавяния.

Задания: Студентите, които имат намалено, но не увредено във висока степен зрение, нямат проблеми при изготвянето, предаването и/или представянето на каквито и да е задания.

Студентите със значителна или стопроцентова загуба на зрение могат да изготвят почти всеки вид задание, което преподавателят може да постави, като се изключат видеоматериалите. При тях създаването няма как да стане, без съдействие от зрящ помощник, тоест, студентът или няма да изготви видеоматериала си сам, или той няма да е със задоволително качество.

Предаване на задание: Когато преподавателите искат заданията да бъдат предадени в Moodle, те трябва да имат предвид, че прикачването на файлове в системата посредством екранен четец понякога става трудно. Незрящият студент ще изготви и предаде заданието си в срок, но при затруднения с неговото предаване в Moodle ще се наложи да го предаде по друг път, като например – по email.

Представяне на изготвени задания: С представянцията е малко по-трудно. При представянето на задания, изискващи да се прочете пред аудитория даден текст (есе, реферат, конспект и др. под.) има ограничени възможности. Когато става въпрос за текст с голям обем, студентът може да „чете“, като всъщност слуша. Тоест, той следи текста, слуша екранния си четец и говори едновременно с него. Тази форма на представяне е трудна, изисква много тренировки и не всеки

може да се справи, но е почти единственият работещ вариант за такъв случай. Възможно е при по-малък обем на текста той да бъде наизустен и само да се следи с четяца, за да се избегнат отклонения. Друг вариант е да се приеме, че незрящият студент няма да направи представянето на текста си сам и той може да бъде прочетен от друг.

Не е невъзможно да се подготвят и представят и PPT презентации. Екранните четци дават непълен, но задоволителен достъп до възможностите на MS PowerPoint. Студентите с нарушено зрение могат да изготвят презентация, но представянето ѝ може да се случи само в аудиторна среда. Когато презентация трябва да се представи в среда на онлайн обучение, отново стигаме до проблема със споделения екран. Екранните четци не могат да взаимодействат с него. В такъв случай може презентацията да се представя с помощта на някой състудент или да се замени презентирането с друг вид представяне, например устно.

Устното изложение е най-лесната форма на представяне от страна на незрящите студенти. При представяне на презентации или друг вид текст, който може да се наизусти и възпроизведе лесно, незрящите студенти ще изпълнят безпроблемно заданията си.

Автор: Моника Андрейчева, студент в НБУ

Желаем Ви успешна работа с всички студенти!

За въпроси и предложения:

доц. д-р Екатерина Тодорова,

Директор на Центъра за подкрепа на студенти със специални образователни потребности

Офис 114, Корпус 1

Тел.: 02 8110 134

Имейл: e.todorova@nbu.bg